Jordi Bilbeny

El dit d'en Colom

Catalunya, l'Imperi i la primera colonització americana (1492-1520)

Jordi Bilbeny. El dit d'en Colom

Autor:
Data de publicació: 01-05-2010

Autor:
Jordi Bilbeny

Títol:
El dit d'En Colom.

ISBN:

978-84-965-6390-2

Edició original:
1500

Mides i Enquad. i Pàg.:
22 x14 cm. Rústica

Editorial:
Llibres de l'Index

Col·lecció:
Descoberta

Ciutat i Any 1a edició:

Barcelona, 2010

NOTES DE PREMSA

Més sospites sobre Colom
Jordi Bilbeny reuneix nous indicis sobre la catalanitat del descobridor d'America

Ignasi Aragay
AVUI 21.04.2010

Porta vint-i-dos anys i té corda per a estona. Jordi Bilbeny (Arenys de Mar, 1961), deixeble de l'historiador del nacionalisme català Fèlix Cucurull, ha reunit ara a El dit d'en Colom (Llibres de l'Índex) un conjunt de tretze articles dispersos sobre la qüestió que s'ha convertit en el centre de la seva vida professional, amb el mèrit, després de dues dècades, d'haver convertit la identitat de Cristòfor Colom en un enigma que cada cop ho és menys.

La catalanitat del descobridor comença o obrir-se camí en medis universitaris, encara que no siguin els d'aquí: els recents estudis de dos investigadors establerts als EUA, Estelle Irizari -defensa que Colom parlava català- i Charles Merrill -creu que era català-, han donat un nou impuls a la teoria catalana enfront de la més tradicional genovesa i d'altres.

Bilbeny, que des de fa un any i mig té el suport de l'Institut Nova Història, creat expressament per facilitar-li que es pugui dedicar a la recerca, celebra les aportacions d'Irizari i Merrill, sobretot perquè "han ajudat a polir o llimar certa incredulitat". Però alhora diu que ell va per un altre cantó: "Per ells no hi va haver censura ni ocultació de la història".

Al seu nou treball, prologat per Patrícia Gabancho, aplega articles dispersos, començant pels que situen el personatge a Barcelona, i concretament al barri mariner de la Ribera, i més concretament encara al carrer Mirallers número 9. Al respecte, recull la teoria publicada el 1931 per l'arxiver Enric Mitjana, segons el qual l'immoble, encara avui dempeus, hauria servit com a garantia per a l'emprèstit necessari per a l'aventura de les Índies. Aquesta hipòtesi es basa en la idea, defensada per Bilbeny, que el descobridor en realitat era el navegant, militar i polític Joan Colom, amb propietats prop de Santa Maria del Mar.

Al llibre, del qual s'han editat 1.200 exemplars i que es podrà trobar per Sant Jordi en algunes, no totes, llibreries de Barcelona -Catalonia, Ona, Proa, La Central...-, també es tracten altres indicis sobre la catalanitat, com ara els 1.200 documents que proven com el segon viatge es va fer des de Barcelona. "De totes maneres, aquest és un llibre de circumstàncies mentre preparo una obra més definitiva que inclourà noves dades sobre el naixement, la seva casa, el testament, on va morir, on va ser enterrat...", diu Bilbeny, que no s'atura: "Tant se me'n dóna si s'enriuen o m'insulten; l'important és anar reunint informació, i després cadascú ja jutjarà a partir de les seves pors i prejudicis".

Bilbeny localitza la casa de Colom al barri de la Ribera de Barcelona
«El dit d'en Colom» evidencia la voluntat censora del regne de Castella

J. Bordes
El Punt 21.04.2010

Jordi Bilbeny passejava ahir per Santa Maria del Mar (al carrer Mirallers) per descobrir la casa pairal dels Colom. Joan Colom, conegut com a Cristòfor Colom, descobridor d'Amèrica, va ser català i va viure a la Ribera de Barcelona. Com més investiga, més certeses en detecta aquest llicenciat en filologia catalana i especialista en la participació de Catalunya en la primera colonització americana. Ara, amb el suport de l'Institut Nova Història, edita El dit d'en Colom (Llibres de l'Índex).

Davant els raonaments incontestables de Bilbeny, la tesi que Catalunya no va participar en la colonització perquè estava molt afeblida per la pesta es considera incerta. Per què es va negar la catalanitat de Colom o que hi participessin comerciants, navegants o l'autoria de les cartes nàutiques catalanes? Bilbeny repta tots els historiadors que es mofen de les seves conclusions a respondre a aquestes qüestions. Bilbeny té clar que la llei de les Índies va servir per dominar la informació i construir i deformar la història perquè fos agradable al poder de Castella. Bilbeny té pendent el doctorat en història moderna, encallat per aquesta investigació. L'estudiós, que es va interessar per la història de Colom perquè volia fer una novel·la històrica, no entén com els historiadors moderns fan «com si la censura política no hagués existit mai».

El llibre inclou tretze articles, alguns dels quals publicats anteriorment, que ha revisat i que reforcen la tesi de la presència catalana en la primera colonització americana, del 1492 al 1520. Bilbeny admet que El dit d'en Colom «és un llibre de circumstàncies» en espera d'altres en què aprofundeix més en les seves argumentacions. Té pendent, per exemple, una revisió de la ciència nàutica de Colom (es regia per les mesures d'alta mar específicament catalanes: una llegua eren 4 milles) o els viatges de Colom (va navegar fins a Groenlàndia, però les cròniques només citen un Joan Colom i no pas Cristòfor Colom).

Pel rei Ferran, un ancià

Bilbeny descarta que el Colom genovès fos el descobridor d'Amèrica, ja que el rei Ferran el tracta d'ancià. En canvi, el barceloní va néixer el 1414 i és molt possible que el rei li signés un permís per circular amb una mula. El mateix Colom es compara amb Abraham (un personatge bíblic centenari) al final de la seva vida. Colom no va ser un plebeu amb sort, sinó que els càrrecs que se li donen i la seva mentalitat són els d'una família amb estudis i estança, com la de la Ribera de Barcelona. Una casa que, per cert, possiblement es va presentar com a garantia per a l'empresa de les Amèriques. Ara la comunitat científica aprova que el segon viatge de Colom devia sortir de Barcelona. Bilbeny feia dues dècades que ho afirmava.

Els nous companys de viatge

Jordi Bilbeny celebra els últims treballs científics publicats per dos estudiosos nord-americans en què certifiquen que Colom era català («aquest país és tan fetitxista que dóna més credibilitat a una tesi si ve d'Amèrica»): la professora emèrita de literatura hispànica a la Universitat de Georgetown, als EUA, Estelle Irizarry argumenta que la llengua de Colom era la catalana. Pel que fa a Charles Merrill, professor de la Saint Mary's University de Mariland (que acaba de publicar Cossetània sota el títol Colom, 500 anys enganyats), en les seves aportacions, segons Bilbeny, aquest autor sosté «que Colom podia ser català».

Per l'estudiós, la manipulació política de Castella és general: els mariners també eren catalans i la sortida de l'expedició es va fer des de Pals. Des dels anys 20 que Luis Ulloa ja va detectar que la llengua de Colom només podia ser la catalana, hi ha molta literatura respecte d'això. Bilbeny aprofundeix en molts altres camps que refan aquest capítol silenciat de la història. Bilbeny admet que aquests estudis juguen a favor de la seva tesi però que «no n'hi ha prou», es queden en la primera capa de la colonització.